

BESZÉLGETÉS HERENDI GÁBORRAL

Egópárbaj

SOÓS TAMÁS DÉNES

A VALAMI AMERIKA ÉS A KINCSEM RENDEZŐJE EGYIK KEDVELT SZÍNÉSZE, SZABÓ GYŐZŐ DROGVALLOMÁSÁBÓL (LIBRI KÖNYVKIADÓ, 2019) FORGATOTT FILMET, MELYNEK TÖRTÉNETE A VALAMI AMERIKA FORGATÁSÁHOZ IS SZERVESEN KAPCSOLÓDIK.

• *Egy kicsit te is érintett vagy a Toxikoma történetében.*

Már készültünk a *Valami Amerika* forgatására, amikor felhívott a Katona József Színház igazgatója, hogy csak akkor engedik el Szabó Győzöt a forgatásra, ha bevonul az elvonókúrára, amit harmadik éve halogat. Megdöbbentem vele, hogy Győző lassan tíz éve küzd a drogokkal.

• *Ilyen jól titokban tudta tartani?*

A heroinizmus olyan, hogy ha elvonási tüneteid vannak, az nagyon látszik, de ha megkapod az adagodat, akkor tökéletesen tudsz vele dolgozni. A heroinra fordítva reagál a pupilla, mint más drogokra – nem összeszűkül, hanem kitágul –, úgyhogy ez se árulja el a heroinistát. Én se tudtam semmit Győzőről. Kétségbeesésemben felhívtam Csernus Imrét, aki akkor még nem volt ismert pszichiáter, de ő kezelte Győzöt, hogy mondja meg, mint orvos az orvosnak, bevállalhatom-e a bennfekvés, másfél hónapos elvonókúra után Győzővel a forgatást. Nagy volt a rizikó, mert vasárnap jött ki az elvonóról, és hétfőn már dolgozott, én pedig aggódtam, hogy nem lesz-e rossz passzban. Csernus doki viszont meggyőződött, hogy az életét mentjük meg, ha azt érzi, hogy szükség van rá, és lesz munkája, amikor kijön. Így is lett, Győző a Lipótmezőről érkezett a forgatásra, és végig tökéletesen funkcionált. Reggelente én adtam a szájába a gyógyszert, amit az utókezelése miatt szedett. Azóta is tiszta. Azt hiszem, ő túlélte a heroint.

• *Hogyan sikerült elérned, hogy ennyi halogatás után elmenjen az elvonóra?*

Nagyon szerette a forgatókönyvet és nagyon akarta a munkát, mert ez új terep volt számára. A kilencvenes

években Szabó Győző menő alternatív színész volt, aki leginkább művészfilmekben és alternatív színházakban szerepelt. Örült, hogy most más szerepet játszhat, és annak is, hogy egy vígjáték népszerűsége hozhat. Erre nagyon vágyott. Leültem vele egy hosszú és mély beszélgetésre, amin ott volt a felesége is, és elmagyaráztam neki, hogy itt százmilliókról van szó, és én nagyon sokat kockáztatok, mert úgy kezdtünk forgatni, hogy nem volt meg a teljes költségvetés. Mondtam neki, hogy felelősséggel kell hozzáállni a dologhoz. A felesége is hatott rá, és mivel Zsámbéki Gábor nem engedte el másképp a forgatásra, végül bevállalta az elvonót.

• *Ha ekkora volt a kockázat, nem merült fel, hogy másnak add a szerepet?*

Felmerült, és el is kezdtem kétségbeesve castingolni, hogy legyen egy B-tervem. Stohl Andrástól kezdve mindenkit megnéztem, és biztos találtam volna mást, aki jó lett volna, de már a forgatókönyvírás során tudtam, hogy Győzöt szeretném Ákos szerepére, még a dialógokat is az ő hangján hallottam.

• *Hol figyeltél fel rá?*

Színházban is többször láttam, és nagyon tetszett Antal Nimród *Biztosítás* című kisfilmjében. Tudtam, hogy az ő szangvinikus figurája kell nekem a *Valami Amerikába*. Hiába jöttek jobbnál jobb színészek a castingra, nem azt kaptam tőlük, amit vártam. És miután beszéltem Csernussal, nagyon hinni akartam Győzőben, és letettem arról, hogy lecsereljem.

• *A Toxikománál is különösen fontos volt a casting. Amennyire bevett dolog Amerikában, nálunk annyira ritka, hogy még élő, híres emberről készüljön film, akinek jól ismerjük az arcát, a gesztusait, a sze-*

mélyiségét, ezért kérdéses az is, hogy kitől fogadjuk el, ha eljátssza őt.

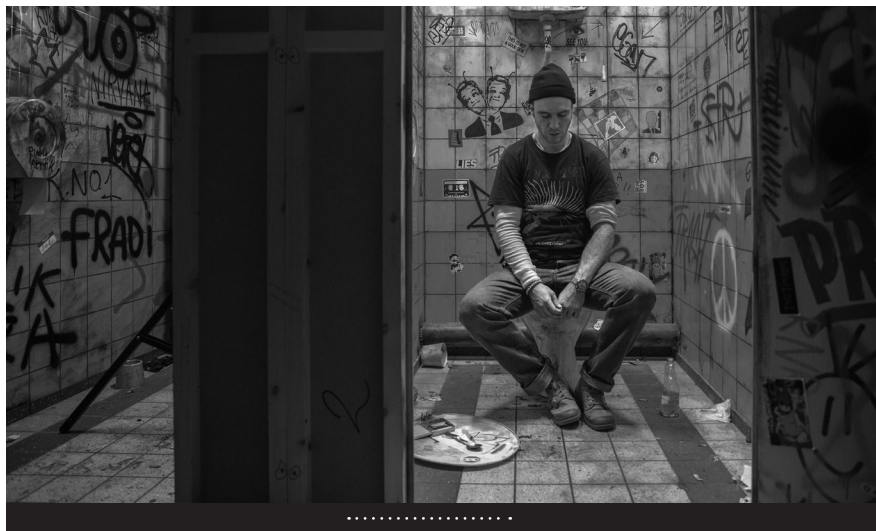
Tudtam, hogy ez a film azon áll vagy bukik, hogy megtalálom-e azt a két színészt, akik hitelesek a főszerepekben. Nem volt cél, hogy hasonlítsanak Győzőre és Csernusra. Amerikában van akkora merités, hogy össze tudják rakni jó színészekből a Queen-együttest, akik közben megszólalásig hasonlítanak is a zenészekre, de Magyarországon nincs. Nekünk az volt a fontos, hogy a habitusukat tudják hozni. Azt gondoltam, ha jó a film, akkor az első három percben talán zavaró lesz, hogy a színészek nem hasonlítanak a valós személyekre, de ha a sztori magával sodorja őket, akkor ezt elfelejtik.

• *Bányai Kelemen Barnakülsőre is tiszta Csernus.*

Az már a hab a tortán, hogy Barna kicsit hasonlít rá, és göndör a haja, mint Csernusé, így nekünk csak egy szemüveget kellett ráadnunk. Sok időt töltött Csernussal, és szerintem nagyon jól levette az intonációját, a tempóját is, anélkül, hogy maníros lenne. Molnár Áron pedig nagyon jó barátja Győzőnek, az se titok, hogy Győző hívta fel rá a figyelmem. Egyezik a habitusuk, Áron pont olyan örökmozgó figura, amilyen Győző volt fiatalkorában. Ő is levette Győző néhány gesztusát, de mondtam nekik, hogy nem kell mindent egy az egyben lemásolniuk, mert féltem, hogy az elvinné a fókuszot a forgatás közben. Szerintem mindketten zseniálisan oldották meg a feladatot.

• *Hollywoodban az a szokás, hogy az utolsó gesztusig újraalkotják a valós személyt. Díjakat is szívesen osztanak arra a fajta method actingre, amikor a színész végig szerepben marad a forgatáson, és még a szünetben is a Youtube-ot bújjja, hogy minden mozdulata hiteles mása legyen az eredetinek.*

Egy filmben annyi drámaiság és érzelem van, hogy szerintem nem az a fontos, hogy tökéletes utánzatot teremtsünk. Akkor lett volna zavaró, hogy nem veszünk le minden gesztust, ha Áron és Győző annyira hasonlítanak. Rami Malektől, aki egyébként is úgy néz ki, mint Freddie Mercury, fura lett volna, ha nem hozza egy az egyben az ő mozgáskultúráját. De mivel a mi színészeink sokkal inkább magukat adják fazonban, lehet, hogy inkább az lett volna zavaró, ha nagyon igyekeznek utánozni a valós személyeket. Mi még azt se tudtuk elérni, hogy Áronnak olyan fehérszőke, leszívott haja legyen,

mint Győzőnek volt ebben az időben, mert kollegám, Kapitány Iván nem engedte, hogy parókával pótolják Áron hajját *A mi kis falunk* forgatásán. A fülbevalót is titokban kellett beakasztanunk a fülébe, és a sminkeseknek eltakarni a lyukat, amikor *A mi kis falunkban* játszott.

• *Te is szerepelsz a filmben? Karakterként.*

Van egy telefonhívás, aminek én vagyok a túlsó végén, de nem hallani a hangomat. Én még azt se akartam beletenni a filmbe, hogy Győző a *Valami Amerika* forgatókönyvét olvassa az elvonón, de a producerek ragaszkodtak hozzá. Aki nem ismeri a sztorit, azt hiheti, hogy mindenáron bele akartam forgatni magam a filmbe, de nem erről van szó: Győző tényleg az elvonón tanulta meg a szövegét.

• *Mennyiben követték a könyvet?*

Szabó Győző könyvének csak egy kis szeletét dolgoztuk fel. Minket az a része izgatott a legjobban, amikor Győző bekerült a pszichiátriára, és két hatalmas egóval rendelkező ember – ő és Csernus – egymásnak esett. Mind a kettő le akarja gyűrni a másikat, és ez a helyzet a végletekig fajul, de mégiscsak oda fut ki, hogy barátokká válnak. Ez egy „buddy movie”.

• *Miért az egóharc érdekelt a sztoriból?*

Ennek van egy prózai oka is: ha megpróbáltuk volna visszaadni a regény összes kalandját, amikor mákföldeken rohangáltak és mákgubókból nyúltak az anyagot, vagy összetűzésbe kerültek a rendőrséggel, az egy nagy kiállítás, amerikai filmet igényelt volna. Két évig fejlesztettük a forgatókönyvet, az alatt kristályosodott ki, hogy minket amúgy is ez a párharc izgat a legjobban. A regény többi részét schlagwortokban jelenítettük meg.

Herendi Gábor:
Toxikoma
(Molnár Áron)

• *Szabó Győző azzal kezdi a könyvet, hogy nem igazán tudja megmagyarázni, miért kezdett el drogozni. Nem volt rá hajlama, nem érték lelki traumák, jó családi környezetben nőtt fel, és mégis.*

Korábban én is azt gondoltam, hogy borzasztó családi háttérrel, munkanélküliségben élő emberek keresik a drogban a menekülési lehetőséget, de nem ez – vagy nem csak ez – a helyzet. Jó körülmények között élő, értelmiségi családok gyermekei is nyúlnak heroinhoz. Győző megértésében Csernus doki volt a segítségünkre. Amikor Győző feljött a Nyírségből Pestre, iszonyatos bizonyítási vágy volt benne, hogy megmutassa a pesti zsványságnak, hogy mindenhez ért. Ezért énekelt együttesben, játszott színházban, vett részt táncdarabokban. És mivel ő amúgy is egy sokat pörgő, szangvinikus alkat, nem azt kereste a drogokban, hogy mi az, ami felpörgeti, hanem hogy mi az, ami lenyugtatja. Ezért kapott rá a heroinra. Győző a mai napig azt mondja, hogy az az élmény, amit a heroin nyújtott, leírhatatlan. Úgy érzem, nem bánta meg, amit tett, mert különben nem ismerte volna meg ezt a földöntúli egy percet. A heroin azonnal hat, és egy percig olyan csodálatos élményt nyújt, ami függővé tesz. Eleinte még együtt élsz vele, dolgozol, mint egyébként, de egyre sűrűbben kell belőnöd magad, mert egyre gyakrabban jönnek az elvonási tünetek. Az egyik legaddiktívabb drog.

• *A filmben látjuk is, ahogy egy lepukkant vécében belövi magát. Már csak a vécéjelenet alapján is egyértelműnek tűnik a *Trainspotting* hatása.*

Görcsölhetnék ezen, de annyi drogos film készült már, és annyiféle módon próbálták vizuálisan visszaadni az élményt, hogy úgy gondoltam, teljesen új megoldást nem fogok kitalálni. Ezzel együtt nagyon igyekeztem, hogy kitegyünk magunkért, és izgalmas látványelemek legyenek a filmben. De hazudnék, ha azt mondanám, hogy nem hatott rám a *Trainspotting*, vagy épp a *Csúcshatás*.

• *Hová helyeznéd a *Toxikomát* a pályádon?*

Ez az eddigi legkomolyabb filmem. Nevetni nem nagyon lehet rajta, maximum az élet abszurditásán. Új szint hoz a karrierembe, ez biztos.

• *Korábban azt mondtad, hogy téged elkönyveltek közönségfilmesnek, ezért nem is biztos, hogy elfogadnának tőled egy művészfilmet. A *Toxikoma* lehet az arany középút: dráma, de azért még nem művészfilm?*

Ez valóban nem művészfilm, de remélem, hogy hordoz művészi értékeket. Egyelőre nagyon jó visszajelzéseket kaptunk, a Filmintézetben azt mondták, ez az eddigi legjobb filmem. Én ezt nem tudom megítélni, mert nehéz az almát a körtével összehasonlítani. Ez nem egy *Valami Amerika*, hanem egy sokkal mélyebb film, amire maximálisan büszke vagyok. Szívesen kipróbálnám magam más műfajokban is, például krimiben, és egyszer majd talán rendezek egy művészfilmet is. De az csak akkor jó, ha beérik, és szívből jön.

• *Addig jöhet egy Herendi-horror?*

Nézzük meg, hogyan reagál a közönség Bergendy Péter horrorfilmjére, a *Post Mortemre*. Nehéz a magyar nézőkkel új műfajokat elfogadtatni. Egy amerikai horror vagy thriller minden további nélkül vonzza a közönséget, de magyar filmben nehezen fogadják el ezeket a műfajokat.

• *Egy drogfilm is rizikós ebből a szempontból.*

Nem is gondolom, hogy több százezer nézője lesz. Merész vállalás a *Toxikoma*, de sok jó hívószava van. Győzőt és Csernust is rengetegen szeretik, ráadásul nem is ugyanaz a célközönség, mert Csernusért főként nők rajonganak. Talán én is vonzerőnek számítok az eddigi munkáim alapján. Sok ok van, amiért beülhetnek az emberek a *Toxikomára*. Csak legyen mozi még akkor is, amikor bemutatjuk.

A *Toxikomát* a Vertigo Média forgalmazza október 22-től.